

Kivételes Boldogasszony-kiállítás indul vándorútra

Szász Jenő: A Mária-kultusz tudatosítása és Áron püspök szellemi hagyatékának ápolása a nemzet újraegyesítését szolgálja

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet 2013. október 14-én nyitotta meg Budapesten a Kárpát-haza Galériát, amely kiállításról kiállításra mutatja be a külhoni magyarság kiemelkedő alkotóit, a nemzetrészek művészeti gazdagságát. A Galéria megnyitása óta eltelt bő másfél év alatt bemutatott közel húsz tárlat nemcsak ahhoz járult hozzá, hogy összességében láthassuk a magyar kultúrát, a magyar örökséget és a magyar jövő egészét, de az összmagyar művésztszadalmat is egységbe kovácsolta. Az alapítók és az alkotók ennek a ténynek egészen kivételes tanújelét adják ebben ez esztendőben: a Nemzetstratégiai Kutatóintézet a Kárpát-medence mintegy hatvan művészenek egy-egy alkotását bemutató, májusban induló vándorkiállítás-sorozatával a magyarokat oltalmazó, igen összetett és sokrétű Boldogasszony-képről ad kortárs művészi olvasatot a csíksomlyói Szűz Mária-kegyszobor megszületésének ötszázadik évfordulója előtti tisztelgéseképpen. Ugyancsak idén jelent meg az Intézet gondozásában Sas Péter *Márton Áron erdélyi püspök élete és munkássága* című könyve is. Mindezekről Szász Jenőt, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökét kérdeztük.

Elnök úr, Önök nagyon röviddel a Nemzetstratégiai Kutatóintézet megalapítását követően létrehozták Budapesten a Kárpát-haza Galériát. Miért tartották szükségesnek egy ilyen jellegű kiállítótér megnyitását?

Az elmúlt bő fél évszázadban az a furcsa helyzet állt elő a kortárs magyar képzőművészetben, hogy a művészet hivatalos kanonizálóinak többsége leginkább a 93 ezer négyzetkilométernyi területű Magyarország határáig látott el. Ha mégis tovább láttak és hírt vitték – jellemzően Európá nyugati felén élő – külhoni honfitársaink művészeti sikereinek, akkor általában hozzátették, hogy ott mennyivel könnyebb, jobb az élet és senki se gondoljon hazatérésre, együvértartozásra. Északi, déli és keleti irányba azonban az akkori hatalomnak megfelelőhályog volt a szemén, és rettegett minden olyan gondolatától, amelyben az egységes Kárpát-medencei magyar kultúra jelenhet meg.

Így fordulhatott elő, hogy Felvidéken, Délvidéken, de leginkább Kárpátalján és Erdélyben a magyar képzőművészek kort meghatározó, konzekvensen felépített életművei úgy jöttek létre, hogy azt megtagadták, elfeledték a hivatalos magyar kultúra részévé tenni. Az elmúlt évtizedekben – bár néhány elhivatott művészeti szakember, áldozatkész galéria sokat tett a kiemelkedő, markáns külhoni magyar művészek és alkotásaik megismertetéséért – művészetük teljességének bemutatása és kanonizálása mégsem

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

valósulhatott meg. Ebben a nemzetet és nemzeti művészetet szétszakító, pusztító folyamatban az első jelentős helyreállító lépéseket az 1992-ben megalakult Magyar Művészeti Akadémia tette meg. Ehhez a folyamathoz kívántunk társul szegődni az intézetünk által 2013-ban életre hívott Kárpát-haza Galéria megnyitásával.

Az immár mindenki előtt ismert, hogy a 2012 decemberében létrehozott Nemzetstratégiai Kutatóintézet a magyar kormány egyik legfontosabb háttérintézménye, amelynek elsőrendű feladata

a hazai tudományos műhelyek eredményeinek összehangolásával a Kárpát-medencei magyar közösség jövőjének meghatározása és ehhez a stratégiai célok kijelölése. Hogyan illeszthető ebbe a törekvésbe a Kárpát-haza Galéria-konceptió és -jelenség?

A Kárpát-medencei magyar közösség jövőjének tudatos megtervezését a közel százévnnyi magyarságerózió tette halaszthatatlanná. A magyarok lélekszáma a szomszédos országokban, de még Magyarországon is folyamatosan csökken. A külhoni felsőoktatásban a magyarok aránya mindenütt alacsonyabb a többségi nemzetekhez tartozóknál, és mindenhol a kulturális, oktatási, szociális és gazdasági pozícióvesztés, a fizikai és szellemi ellehetetlenítés tapasztalható. Az Európai Unióhoz való csatlakozás néhány reménykeltő következménye ellenére az elmúlt két évtizedben a külhoni magyar közösségek helyzete továbbromlott. A politikai és gazdasági integrációk után a XXI. században eljött az ideje a nemzeti integrációnak is. Az európai közösségi térben nincsenek többé határon inneni és túli magyar ügyek, csak közös magyar ügy van, amelyben minden magyar felelős minden magyarért! A magyarság szétszóratottsága korunkban előnyre változtatható, feltéve, ha a szétszabdalt Magyarországot képesek vagyunk egy jól működő Kárpát-medencei gazdasági, kulturális hálózattá szervezni. Mivel a Kárpát-medencei méret a legnyilvánvalóbb megoldási kerete a magyarság

gazdasági, társadalmi és szociális problémáinak, ezért magyarságunk jövője nem kizárólag a 10 milliós országban, hanem a 15 milliós nemzetben van.

Gazdaságfejlesztési programunkon túl mindezen meggyőződés és törekvés jegyében hoztuk létre a Kárpát-haza Galériát a kiemelkedő külföldi kortárs képzőművészeti értékek bemutatására. Fontosnak tartottuk, hogy a Kárpát-medencei magyar kulturális tér fejlesztése és a nemzeti összetartozás erősítése végett Budapest egy ilyen új kulturális központtal gyarapodjon. Az egyes nemzetrészek sajátos gazdagságát bemutató tárlatokkal szeretnénk lehetővé tenni, hogy a nemzet fővárosában mindannyian részesüljünk az egységes magyar kultúrából, és betekintést nyerjünk a külföldi magyarság kortárs művészetébe. E cél elérését az egyes kiállítások alkotásait megőrkítő, Kortárs Magyar Művészet című sorozatunkban kiadott képes albumokkal is segítjük.

Pillantást vetve az Intézet honlapjára (www.nski.hu/karpat-haza-galeria.html) is jól látszik, hogy a Kárpát-haza Galériába érkeztek művészek Erdélyből, Felvidékről, Kárpátaljáról, Délvidékről és Muravidékről egyaránt.

Ez is bizonyítja, hogy a nemzetegyesítés szándékát a képzőművészet eszköztárával is meg lehet és meg is kell erősíteni markáns, kiemelkedő és konzekvensen építkező életművek bemutatásával. Hála a Jóistennek, páratlan az a gazdagság, amelyet a külföldi magyar képzőművészek e tekintetben nyújtanak. Úgy is fogalmazhatnánk: a bőség zavarával küzdünk, amikor egy életművet, egy-egy művészt ki kell választanunk a következő tárlat meghívottjaként.

Elmondhatjuk, hogy sikertörténet a kezdeményezés?

A Kárpát-haza Galéria megnyitásának első pillanatától kezdve igen nagy érdeklődést tapasztalunk, teltházak a megnyitók és a kiállítás időtartama alatt is sok látogató keresi fel a kiállítótermet. Minden szempontból elmondhatjuk, hogy a Kárpát-haza Galéria elindítása telitalálat volt, hiszen olyan hiányt pótol Budapest művészeti életében, amelyre régóta szomjazik minden olyan – nem csak művészetkedvelő –

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-haza védjegyét Jankovics Marcell tervezte

magyar ember, akinek szívügye a nemzet határokon átívelő újraegyesítése. A külföldi művészekről nem is beszélve, hiszen sokuknak így adatott meg, hogy Budapesten először bemutatkozzanak.

A Magyar Művészeti Akadémia védnöksége alatt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet ebben az évben egy újabb, egészen kivételes kezdeményezést fogalmazott meg: egy nagyszabású, összemzeti Boldogasszony-kiállítás tervét és szándékát. Miben gyökerezik és miben áll ez az elhatározás?

Ez mára már nem terv vagy elhatározás, hanem maga a valóság: a Boldogasszony-kiállítás május 9. és június 7. között látogatható Budapesten, a felújított Várkert Bazárban.

A Boldogasszony alakját a keresztény magyarság Szűz Máriával azonosítja.

Tisztelet Márton Aronnak - Szász Jenő a családjával Székelyudvarhelyen

A magyarok oltalmazó nagyasszonya az, akihez fohászodik a nemzet, akinek közbenjárását ezerszáz esztendeje kéri. Szent István király neki ajánlotta fel a Szent Korona által az országot, a magyarság pedig – hite szerint – Szűz Mária palástja alatt éli az életét ősei szállásterületén, a Kárpát-medencében. Abból az alkalomból, hogy Ft. Jakubinyi

György érsek úr és a Csíksomlyói Kegyelemlő és Kolostor a Szűz Mária-kegyszobor megszületésének ötszázadik évfordulója tiszteletére 2014. szeptember 14. és 2015. szeptember 15. közötti időszakra jubileumi Mária-évet hirdetett meg, ez év január elején több mint fél-száz kortárs magyar képzőművészt, iparművészt és fotóművészt kértünk fel, hogy fogalmazza meg művészetében a Boldogasszony-képet. Az alkotók kiválasztásánál különös hangsúlyt kapott a külföldi magyar közösségek kiemelkedő alkotóinak részvétele és a korosztályok közötti párbeszéd kialakításának elősegítése is. A művészi ábrázolások változatos műfaji eszközökkel születtek: megjelenik bennük a festészet, a grafika, a szobrászat, az ötvösmunka, a textil és a fotó is. Az alkotóművészek és – a kapcsolódó előadásokon keresztül – a tudományos szakemberek más és más oldalról világítják meg a Boldogasszony, a Szűz Mária, a Patrona Hungariae és Regnum Marianum, a Szűzanya és a magyarság közötti, szerte a Kárpát-hazában kitüntetett tiszteletnek örvendő kapcsolatot.

A nyitókiállítást követően a kiállítás-sorozat útjára indul és körbejárja a külföldi magyar közösségeket Erdélyben, Kárpátalján, Felvidéken, Órvidéken, Muravidéken, Délvidéken, valamint a nyugati diaszpórában. Célunk, hogy három év múltán, 2018 tavaszán az anyaországba visszatérve a Magyar Művészeti Akadémia – a Múcsarnok vagy a Vigadó – fogadja be a kiállítást.

Az ötszáz éves jubileum méltó köszöntése mellett milyen más cél és eredmény elérését várják a Boldogasszony-kiállítástól?

A Kárpát-medence és a nagyvilág szétszórt magyar közösségeihez eljuttatni kívánt kiállítás-sorozat megszervezésével a Nemzetstratégiai Kutatóintézet célja a nemzet megmaradásának zalogát jelentő keresztény hitnek és értékrend-

nek a felmutatása az anyaországban, a külföldön, a szóróványban és a diaszpórában, illetve szándékunk szerint szeretnénk a ma is elevenen élő magyar összetartozást jelképező Mária-kultusz tudatosításával a nemzet újraegyesítését szolgálni, kortárs módon újrafogalmazni, kanonizálni és beágyazni a közösségek mindennapi életébe a Boldogasszony-képet.

■ *A Kárpát-haza Könyvek sorozatában a Nemzetstratégiai Kutatóintézet a napokban a nagy erdélyi püspök, Márton Áron életét bemutató kötetet jelentetett meg. Mi készítette Önöket e könyv kiadására?*

■ „Minden nép annyit ér, amennyi értéket saját magából ki tud termelni.” Amikor Erdély nagy püspöke ezt a mondatot megfogalmazta, nem gondolt arra, hogy a gondolat a boldogemlékű Főpásztor és a magyar nemzet viszonyrendszerében is értelmezhető lesz. Valóban erős az a nemzet, amely ilyen szellemi és lelki nagyságokat képes „ki-termelni” magából, mint amilyen Márton Áron püspök volt, nemcsak erdélyi, hanem Kárpát-medencei viszonylatban egyaránt. Márton Áron a mindenkori magyarság számára az Istenbe vetett hitnek és állhatatosságnak, az igazság megalkuvás nélküli védelmének, a rábízottakért való vértanúságot is vállaló küzdelemnek, a szenvedésben és a megpróbáltatásokban megélt kitartásnak sziklaszilárd példája abban az időben, amikor a hitben való meggyőződést a keresztényüldözések korát idéző dicstelen buzgósággal próbálták kiirtani. Áron püspök alakja a Hargita bérceinek délceg fenyőit idézi, amelyek inkább kettétörnek, mintsem a mindenfelől fújó szelek előtt meghajoljanak. Életéből hiányzott a megalkuvás az Isten és a rábízott magyar nép ügyében, és tudta, hogy élete ezért munka és szenvedés is egyben, ahogyan ezt püspöki jelmondata – *Non recuso laborem!* (Nem vonakodom a munkától!) – is kifejezi. Ezért Márton Áron szent példa a nemzet számára, mert tökéletesen megvalósította azt a történelmi küldetést, amelyet Isten kiszabott számára. Élete nemcsak azért példaértékű, mert egy sziklaszilárd hitű főpapot tisztelhetünk személyében, hanem azért is, mert a hit hétköznapi megélése tettei alapján válik követendő úttá. Áron püspök vallotta, hogy „a nép szikla, amelyre egy nemzet élete biztosan épül”. Ezért a legfontosabb, hogy a szikla ne porló, hanem erős és megtartó legyen. Életpéldája ezt a gondolatot kiegészíti azzal, hogy csak akkor igazi ember az ember, ha ég és föld feszültségében él: ha hitből fakadó tettekkel fordul a világhoz, ha nemcsak megérti, hanem meg is érzi a nemzet gondját-baját, ha határozottan kiáll és harcol hitbeli meggyőződéséért és a nemzet sorsáért. A magyarság és a kereszténység Szent István-i öröksége él tovább általa, és követésre szólít.

Varga Gabriella

A katolikus néplélekben a Szűzanya kitüntetett helyen áll

Jankovics Marcell: Európa kulturális válságában a Magyar Művészeti Akadémiának küldetése van

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet által 2013 októberében Budapesten megnyitott Kárpát-haza Galéria eddigi mintegy húsz kiállítása a Forrás Művészeti Intézettel és a Magyar Művészeti Akadémiával szoros együttműködésben valósult meg, s nincs ez másként a 2015 májusában induló Boldogasszony-kiállítás esetében sem: a csíksomlyói Szűz Mária-kegyszobor születésének ötszázadik évfordulójára szervezett összmagyar tárlat is az Akadémia támogatásával jön létre és a kiállításban részt vevő alkotóknak is több mint fele akadémikus művész. A Magyar Művészeti Akadémia küldetéséről, a nemzetegyesítés törekvéséhez hozzáadott cselekvéseiről és a Boldogasszony-kiállítás előkészületeiről Jankovics Marcell Kossuth- és Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező, grafikus, a Nemzet Művészet, a Magyar Művészeti Akadémia elnökségi tagját kérdeztük.

• A Magyar Művészeti Akadémia és a Nemzetstratégiai Kutatóintézet közötti kapcsolat szorosra fűzése azt feltételezi, sőt meggyőződés szerint kifejezetten igazolja, hogy a nemzetstratégia kijelölésénél a művészet mint eszköz és mint cél megkerülhetetlen. A nevezett intézettel való együttműködést megelőzően hogyan érvényesítette ezt az Akadémia, vagyis miként járult hozzá a nemzetegyesítés törekvéséhez?

• Az 1992 januárjától egyesülésként működő, majd 2011 nyarán a Magyar Országgyűlés által köztisztületté nyilvánított Magyar Művészeti Akadémiának alapvető törekvése, hogy a nemzetegyesítést minden lehetséges lélegzetvételével és cselekedetével támogassa, erősítse. Ezt elsőrendűen az a tény mutatja, hogy az MMA tagsága kiterjed a teljes Kárpát-medencére, nem kevésbé, hogy a programunkat a Kárpát-haza teljes magyar nyelvterületére vonatkozóan, sőt a nyugati szórványban élőkre is kiterjedően határoztuk meg. A magyar művészettel, annak elemzésével, támogatásával, oktatásával, hazai és nemzetközi bemutatásával, közkinccsé tételével és a magyar művészek képviselésével összefüggő országos közfeladatokat ellátó Magyar Művészeti Akadémia alapszabálya is rögzíti, hogy fő feladatunkként a magyar és az egyetemes kultúra értékeinek érvényesülését, megóvását, a magyar művészeti élet hagyományainak tiszteltetését, illetve új és értékes alkotások születését kívánjuk elősegíteni, és itt a hangsúly valóban az egységes magyar kultúrán van. Mindezek – és sok más célja, feladata – mellett az Akadémia lehetővé teszi azt is, hogy a művészeti élet nemcsak hazai, de külföldön élő elismert, kiemelkedő szellemi vagy alkotói teljesítményt felmutató képviselői jelentős véleményformáló erőként részt vehessenek a művészeti kérdések megvitatásában és az ehhez kapcsolódó döntések előkészítésében, kialakításában. E cél elérése érdekében a meghatározó hazai társszervezetek mellett a külhoni magyar kulturális és művészeti szervezetekkel és hasonló rendeltetésű intézményekkel is szorosan együttműködünk.

Valóban beleágyazható ez egy tágabb kulturális stratégiába, az Akadémia hatáskörébe tartozó művészeti főműfajok – irodalom, zene, képző-, ipar- és tervezőművészet, építészet, fotó-, film-, előadó- és népművészet – keretében. A frissen megalapított Művészetelméleti Intézetnek is legfőbb irányelve, hogy a magyar nemzeti művészetet kutassa, értelmezze, nem kevésbé, hogy a jövőt is vizslassa ebben a kulturális válságban, amelybe az európai ember is belesodródott. Nem feltétlenül negatív válság ez, de változásnak mindenképpen hatalmas az a helyzet, amelynek jelenleg a kellős közepén vagyunk. A technikai információs forradalom következtében úgy fölgyorsultak a dolgok, hogy ezzel nem lehet lépést tartani. Csak egy példát említek: a technikai eszközök gyorsabban változnak, mint például az amúgy szintén egyre gyorsabban változó nyelv. Mindez óriási kihívás elé állítja a művésztaársadalmat is, és ebben a folyamatban az Akadémiának küldetése van, a teljesítéséhez pedig elengedhetetlen a Nemzetstratégiai Kutatóintézettel kialakított, egymást kiegészítő együttműködésünk. Az eresztékeiben csikorgó rendszer javítására a Nemzetstratégiai Kutatóintézet társadalmi-politikai válaszokat keres, mi pedig megpróbálunk ehhez kulturális téren bölcs lépéseket csatolni.

• Hogyan találkozott össze a Boldogasszony-kiállítás kezdeményezés a Magyar Művészeti Akadémiával és milyen szempontok szerint történt a művészek felkérése?

• A májusban nyíló Boldogasszony-kiállítás térben és időben is jelentős utat jár majd be Kárpát-medence- és Európa-szerte az elkövetkező három év alatt. Ennek megvalósulását támogatja a Magyar Művészeti Akadémia. A Forrás Művészeti Intézet igazgatója, egyben a Kárpát-haza Galériában rendezett kiállítások kurátora, Tóth Norbert igen érzékeny galériavevő és műgyűjtő, ő kérte fel a művészeket, azon nagyon fontos alapszempont mentén, hogy a Boldogasszony-téma lényegesen általánosabb annál, mint az első hallásra tűnik, számos

kereszténység előtti és oldalági gondolat is rejtőzik benne. Az anyaistennőről, mindnyájunk anyjáról: a Földről, az anyaföldről sok minden belefér ebbe a gondolatkörbe.

• ***Ön a Pünkösöd című tusrajz-alkotásával vesz részt a Boldogasszony-kiállításon. Milyen gondolatok ihlették a téma illetően ábrázolására?***

• A Pünkösöd Iancu Laura Életfogytiglan című könyvének egyik, csíksomlyói zarándoklathoz kapcsolódó illusztrációja. Egy fekete kendős öreg néni látható rajta, meggyötört két kezébe belefonva a rózsafüzér és egy májusi nyírfaág, az arcára pedig rávetül a csíksomlyói Mária-szobor képe. Az én érdeklődésemben itt a nyírfaág a különlegesség, amit a moldvai csángók mindig magukkal visznek Csíksomlyóra. És ez valóban különleges, hiszen az ősi tudatban ugyan az Anya jellemzően fához kötődik (és forráshoz, a szent kutak is rendszerint Mária-jelenésekkel kapcsolatosak), az európai hagyományban azonban Mária nem nyírfaán, hanem tölgyfaán jelenik meg. Vicente Carducho Szépművészeti Múzeumban látható Szent Ferenc-extázisán Ferenc térdel egy tölgyfa előtt, amely egy a csíksomlyói Máriához hasonlatos Máriát ábrázol, körülötte a litániából ismert rekvizitumokkal, mint a Mária-aranyház, tükör, tiszteletes edény, pálma, elefántcsonttorony – mindaz, ami az Énekek énekében is megjelenik, és ami a XVII. század központi témája volt. Ezen a képen Mária úgy áll, mintha maga a fa változott volna az istenanyává. Ferrarában a Mária álma képen Mária testéből kinő egy szőlőfa, amelyen ott függ a Megváltó megfeszítve. Egy orosz mitológiai képen viszont Mária nyírfaágon ül (és ruhácskát horgol a kis Jézusnak). Mindebből az következik, hogy a növényföldrajzi környezet alapvetően befolyásolja, hogy milyen fát kapcsolunk Máriához. Erdélyben a tölgy kevésbé jellemző, sokkal inkább a nyír és a fenyő, a hagyomány pedig valami miatt az ágat nem a fenyőhöz, hanem a nyírfaához kapcsolta. A mai csíksomlyói zarándok ennek a hagyománynak az alapján viszik magukkal a nyírfaágacskát. Egyébként minden olyan fa, amelynek a fűtésre, faragásra alkalmasságán túl van valamilyen különleges tulajdonsága, magasabb rendű tartalmakat kapott. A nyírfaág zöldjében lévő úgynevezett szaponint régen szappannak

használták a gőzfürdőben: ütögették vele a hátukat és habzott, így tudtak vele tisztálkodni.

A hársfából faragott szobor még tovább fokozza az analógiákat. Nekem ez ragadta meg a képzeletemet – és az öreg néni. Huszárik Zoltán csodálatos Szindbád filmjében van egy megkapó jelenet, amikor a halálos beteg hőst az öreg néni próbálják „ölbe véve” gyógyíttatni. Ez a kép is nagyon bennem volt, amikor a Pünkösöd tusrajzom kibontakozott.

• ***Ön járt-e már Csíksomlyón?***

• Igen, egy koratavaszon, márciusban, Gyümölcsoftó Boldogasszonykor. A csíkszeredai Sapientia Egyetemre hívtak meg előadást tartani. Tiszti volt akkor ott a plébános, és a feleségemmel együtt vele töltöttünk egy teljes napot. Bejártuk az egész terepet, a hegyre is felkapaszkodtunk. Valódi zarándoklat volt. Nagyon nagy élményt jelentett, és így sokkal emlékezetesebb maradt számomra. A tömegtől óvakodom, ezért Pünkösödkor lélekben vagyok jelen, de nagyon meghatódom attól, hogy oda ilyenkor több százezer ember elzarándokol.

• ***Fontos-e az Ön életében és művészetében a Szűzanya jelenléte?***

• Hívó ember vagyok és katolikus – pannonhalmi diák voltam, Korzenszky Richárd tihanyi perjel osztálytársam volt és barátom ma is –, de be kell vallanom, hogy nem vagyok vallásos. Kicsit kilépek abból a közezből, már akkor is, amikor a Szűzanya és a fa kapcsolatrendszeréről beszélek. De ezek érzelmiileg nagyon fontosak nekem. A kisszebeni főoltáron van két gyönyörű Szűz Mária-szobor és több Mária-kép. Az egyik Szűz Mária, Krisztus és az Úristen fején császári korona van, vagyis rang szerint egyenrangúak. A másik képen Szűz Máriának császári, Krisztusnak és az Atyának pedig királyi koronája van – vagyis a katolikus néplélekben a Szűzanya följebb van, mint a Szentháromság. Egyszerűen több. Nem lehet megmagyarázni, hogy miért, de a középkorban sok példáját találjuk annak, hogy a Szűz Mária-szobor mint házioltár magában rejtje Krisztust, a Szentleket és az Atyát, azaz Mária befogja, magában hordozza őket. Tehát ő több. Ez az, ami miatt nekem is nagyon fontos.

Varga Gabriella

BOLDOGASSZONY

kiállítás

*Effigies B. Mariae V. in Csik Somlyó, in
Diocesi, et M. Princ. Transilvaniae.*

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet által szervezett és hamarosan határon átívelő zarándokútra induló összmagyar Boldogasszony-kiállításban ötvenöt művész mutatja be sajátos Szűzanya-megközelítését és -ábrázolását. Nemzetünk neves, nagy többségükben kortárs alkotói bronz, kő, fa, kerámia, textil, olaj és más művészeti kifejezőeszközök révén tárják elénk, hogy mit gondolnak a Szűzanyáról, Babba Máriáról, a Magyarok Napbaöltözött Nagyasszonyáról.

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Őserő, amit keresünk, amire szükségünk van

„Isten állandó hívása ellenére az elmúlt század javarészt az ellenkezés, a NEM százada volt. Ez a század, a XXI., remélem, az IGEN százada lesz. Az IGENÉ, amit Mária mondott az angyalnak, és magába fogadta Jézust. Mi is lehetünk Máriák, hogy befogadjuk az Isten fiát. Csak IGENT kell mondanunk.”
Hager Ritta

Csíksomlyón megtapasztaltam az igazi békét

Evangelikus családban nőttem fel Finnországban, minden vasárnap kötelező volt istentiszteletre járnunk. Sokat köszönhetek a szüleimnek ezért. Máriával keveset foglalkoztunk, de világosan emlékszem, hogy mindig jó érzéssel töltöttek el édesapám szavai, amikor megemlítette, hogy a nevetem a legnagyobb asszony, Jézus édesanyja után kaptam. Később Perugiába, Olaszországba költöztem, ahol szembesültem a szentek gazdag és számomra új sokaságával, benne a gyönyörű és élő Mária-tisztelettel. Néhány év után, akkor már Magyarországon, katolikussá konvertáltam, és Olaszországban elkezdődött Mária iránti érdeklődésem csak nőtt.

Sok tudományos és művészettörténeti könyvet olvastam Máriáról. Nagyon érdekel a számtalan kegyhely Máriája is, ahogy meg tudja szólítani a modernkori embert. Volt szerencsém ellátogatni Csíksomlyóra is a nagybúcsú idején és megtapasztalni az igazi békét. Jáki Teodóz atya jelenléte és szavai felejthetetlené tették ezt a látogatást. Megértettem azt is, hogy ő miért szerette annyira Erdélyt és Csángóföldet.

A Boldogasszony-kiállításon szereplő képem címe Mária Gábrrielnek és Istennek adott válaszára utal: „Történjék velem a te beszéded szerint.” Ennek a mondatnak hihetetlen ereje van, mert itt kezdődik a keresztény hitem lényege, hogy Isten emberré lett, isteni és emberi eggyé vált. Mária válasza egy új korszak kezdete. „Az igazság, amit a szűzi szülés tanít nekünk, hogy Jézus fogamzása egy új rend kezdete: a Magnificat rendje a status quo helyett. Egy új rend, ami egy szociálisan jelentéktelen nőnél kezdődik, amikor igent mond Istennek, anélkül, hogy odafordulna az apjához vagy a férjéhez. Egy új rend, ahol az erőseket lealacsonyítják, az alázatosakat magasaltják, az éhesek enni kapnak és a gazdagokat üres kézzel elküldik.” (Ellen Clark-King: Mária, a forradalmi Szűz. The Expository Times, Volume, 118.) Legszebb Máriát, a Babba Máriát tisztelik, keresik a napba nézve, hogy hálául hitükért évről évre a legnagyobb egybegyűlt magyar közösség imádkozzon a szobornál, s így a kegytárgy és annak látogatói egyaránt Isten kegyelmének eszközévé válhassanak

B Raunio Maria
festőművész

B. Raunio Maria: A te akaratod (vegyes technika, vászon, 2015)

A fekete föld elnyel minden rosszat

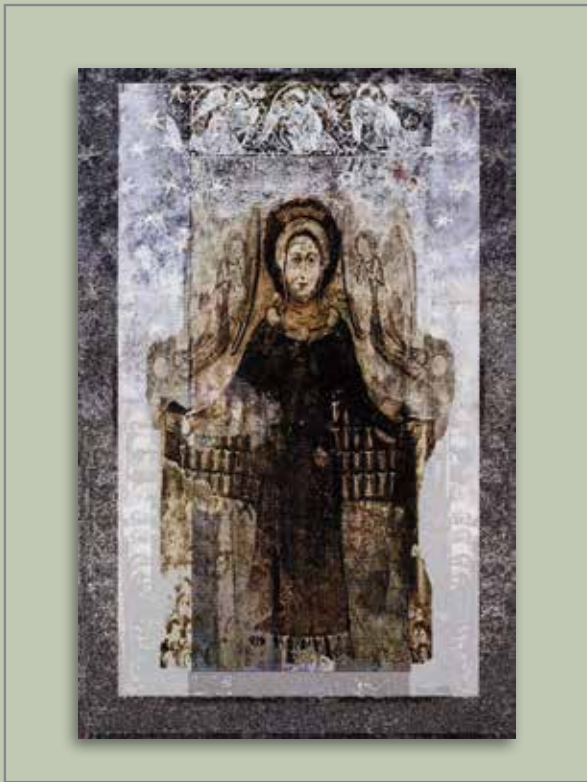

Gyermekkorom egyik legfontosabb színhelye a Csíksomlyói Szűzanya temploma volt, ahová nyaranként mindig eljutottunk. Gyakran gondolok a „szent helyre”, ahol ünnepélyes meghatottsággal haladtam el szent királyaink mellett és térdeltem le a Szűzanya lábai elé. Nagy örömet jelent számomra, hogy most az évfordulóján kifejezhetem hálámat, hiszen egész életemben éreztem vigyázó szeretetét. Kiskoromban csak a naiv kíváncsiság, a családi szokások betartása, a kirándulás izgalma motivált, később szinte éreztem a Szűzanya jelenlétét. Ma már fölmérem, hogy a tenyerén hordozott. A kiállításon látható munkámat a középkori Köpenyes Madonnák képi világa ihlette, ugyanakkor a fekete Madonnák üzenete és mélysége indított arra, hogy a jelen fájdalmas, háborús eseményeire és szenvedésére is reflektáljak. A Köpenyes Madonna ruhája azért fekete, mert a legbelső fényvilágát ruhaként betakaró, emberi szemmel is látható „világi teste”, a fekete föld elnyel minden rosszat. Fekete ruhája olyan, mint a falvak imádságos öregasszonyainak viselete – mert az öregeket a Boldogasszony fekete ruhája élteti.

Balogh Edit
kárpitművész

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Balogh Edit: Köpenyed alatt (vegyes technika, nyomtat, vászon, 2015)

Megrendítő a Megváltó szülője iránti szeretet és tisztelet

Mindannyian a Boldogasszony gyermekei vagyunk, akár tudjuk, akár nem. A Kárpát-medencei népek közös nagy oltalmazója Szűz Mária. Csíksomlyóra a Napbaöltözött asszonyhoz még nem jutottam el, de kárpátaljai lévén Máriapócsra már többször is. Megrendítő az a szeretet és tisztelet, amellyel a nép ünnepli a Megváltó szülőjét. A mi nemzetünk a Kárpát-medence népeivel együtt nagyon sok tragédiát élt át a XX. században. Impériumváltások, öldöklő háborúk voltak itt, amelyekben visszhangzott a kétségbeesett emberek sikolya. És mi volt a felhangzó fohász, a mentség reményének a kiáltása? Segíts meg, Mária! Mindannyiunk legbensőjében ott él Mária, életünk védelmezője, hitünk végső támasza. Amikor az ötszáz esztendő csíksomlyói kegyszobrot ünnepeljük, akkor azt a biznyságot ünnepeljük, hogy félezer éve – ami mindössze tíz emberöltőnyi idő – van hova mennie a népnek, van kifejeződése a népléleknek, ami a Szűzanya szobrának megtestesülésében jelenik meg. Itt foghatjuk meg a néplélek kifejezésében a művészet szerepét és erejét. Mi, akik képzőművészek vagyunk, és nem a szavak emberei, színekbe, formákba, anyagokba örökítve igyekszünk kifejezni érzéseinket, legmélyebb emócióinkat. Képzőművész volt az is, aki megbízást kapott annak idején, hogy hársfából faragja ki a kor ízlése és stílusvilága szerint a máig is „élő” Mária-szobrot. A művész „csak” annyit tett, hogy formát adott a gondolatnak, az érzéseknek,

a hitnek. Ez olyan jól sikerült, hogy máig él az anyagban ez a sok kifejeznivaló, és a mű ötszáz év elmúltával is diadalmasan hirdeti, hogy Mária népe él ezen a vidéken. Mi, a régi máriafaragók utódai arra vágyunk, hogy a mi munkáink is a néplélekbe ágyazottan éljék túl a romlásokat és hirdessék a távoli jövőben is az élet szentségét.

Erfán Ferenc
festőművész

Erfán Ferenc: Tabu (kevert technika, kerámia, 2005)

A kegyszobor alkotója kortársa volt Michelangelónak

A csíksomlyói kegyszobor a XVI. század elején készült, alkotóját nem ismerjük. Kortársa volt Michelangelónak, a XV. század végén készült Pieta szobrának. A két mű keletkezését alig húsz év választja el egymástól. Különbözik a megjelenítés, az anyag, a stilisztikai jegyek. Számos Mária-szobor született ismert és ismeretlen művészekről, korábban és a későbbiekben egyaránt. Alkotóikat mind egy gondolat, egy óhaj kötötte össze: megformálni, megjeleníteni Mária arcát, alakját. Mindannyian a szepet keresték és akarták bemutatni a környezetüknek, ahol éltek. Csíksomlyó lakossága és tágabb értelemben vett lelki közössége meghálálta a kapott képet, önmagukban továbbszépítették. A Szép Máriából a Legszebb Máriát, a Babba Máriát tisztelik, keresik a napba nézve, hogy hálául hitükért évről évre a legnagyobb egybegyűlt magyar közösség imádkozzon a szobornál, s így a kegytárgy és annak látogatói egyaránt Isten kegyelmének eszközévé válhassanak.

Párkányi Raab Péter,
szobrászművész

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Párkányi Raab Péter: Ima (bronz, kő, 2015)

Gyulai Líviusz: Babba Mária (fametszet, japán rizspapír, EA III., 2015)

A csíksomlyói búcsú számomra múltidéző is egyben

Két ízben is jártam Csíksomlyón, és mind a búcsú, mind pedig az azon részt vevő tömeg hatása – ennyi Istent féltő, Szűzanyát szerető hívó ember egyet gondolása – megrendítő, egyben múltidéző volt számomra. Hogy miért? 1937-ben születtem Baróton, s minden évben átéltem azt a hosszú, nekem, kis legénynek végeláthatatlannak tűnő szekérsort, amely Baróton áthaladva tartott Csíksomlyóra, emberekkel, árukkal megrakodva... Miatán Barótról is sokan elzarándokoltak a legendás búcsúra, a házukban lakó Ráduly Dénes által hozott „vásárfiát” nagy becsben tartottam, hiszen ilyen nem volt senki másnak a környezetemben. Egy töltőceruza a belé való póthegyekkel és kísérőnek egy havasi gyopár...

Jóval később Benedek Elek (Elek Apó) Édes szülőföldem című könyvében olvastam, hogy ő is átélte ezt és hasonló élményt jelentett neki is kisgyermekként ez a végeláthatatlan, napokig tartó zarándokmenet, a cserepesek, borvizesek, deszkás székek és természetesen a zarándokok ünnepélyes menete, merthogy Kisbaconon is átvonultak.

Mint képzőművésznek és könyveket illusztráló alkotónak is volt a Mária-kultusszal kapcsolatom: Erdélyi Zsuzsanna nemrég elhunyt néprajzosnak illusztráltam a könyvét az 1970-es években. Címe: Hegyet hágék, lőtöt lépék. Ezek az apokrif, addig felfedezetlen Mária-énekek, nagyon régi magyar nyelvemlékként is igen becses anyagok ponyvákban jelentek meg. Fametszetek tömegét „metszettem” a könyvbe.

Gyulai Líviusz
grafikumszobrász

A Szűzanya a művészetekben és az életben is meghatározó

A Szűzanya jelenléte nemcsak művészetekben, hanem életben, mindennapjaimban is meghatározó. Igyekszem az emberi gyarlóságaimon felülemelkedni és Aquinói Szent Tamás tanítása szerint élni, akinek erénytana áll legközelebb a lelkemhez, ezt fogadom el. Ő a keresztény erkölcsi életet a három isteni –

Hit, Remény, Szeretet – és a négy sarkalatos – Okosság, Igazságosság, Erősség, Mértékletesség – erény alapján fejti ki. Aquinói Szent Tamás szerint az embernek minden erényben gyakorolnia kell önmagát, mert ha egyik gyöngülni kezd, az magával hozza a többi hanyatlását is. Úgy érzem, nemcsak az összetartásban, hanem a többi erényben is mindnyájunknak vannak hiányosságaink, amelyen önmagunkban szükséges dolgozunk. Ha Babba Máriára gondolok, nem véletlenül jut eszembe a magyar népmesék Tündér Ilonája.

A Tündér Ilona mázaskerámia-domborművem kompozíciójának alapja egy stilizált honfoglalás kori palmetta-motívum, amely az ősi világvilágunkat, ősvallásunkat őrző népmeséink világára utal. E szerint a Nap, a planétaisten és a Nap anyja, az ősvallásunk anyaistennője a matriarchátus jogán összeolvad a világfa tetején élő Tündér Ilona alakjában. A dombormű

BOLDOGASSZONY

kiállítás

tündérrálynője, a Világszép asszonya székely viseletben, köntényén a remény virágaival, karját két oldalra kinyújtva, áldó kéztartásban lebeg. Szép székely arctípusú, hosszú haja két ágba fonva omlik alá. A testét auraként körbefonó tulipánvirágok a sugárzó Napot jelenítik meg, felidézve bennünk a magyarság Szűz Mária-tiszteletének gyöngyszemét: a Csíksomlyói Szűzanyát, Babba Máriát, a Napbaöltözött Boldogasszonyt.

Józsa Judit
kerámiaszobrász

Józsa Judit: Tündér Ilona (mázás kerámia dombormű, 2015)

Mezei Erzsébet: Boldogasszony (színes egyedi nyomtat, papír, 2015)

Gyermekkel az ölében minden nő felragyog

Ha szép asszonyt akarunk látni, akkor adjunk az ölébe gyermeket, és minden nő azonnal felragyog. Isten csodálatos módon az élet folyamatosságát a boldogság érzetével köti össze. A mi dolgunk az, hogy az élet szentségét, a szépség, a jóság, az igazság, a hűség, a boldogság és a hazaszeretet hitét mutassuk fel.

Így maradunk emberek, ez az alkotók kötelessége!

Nagy János
szobrászművész

Meghatározó lelki tartalommal gazdagít

Egyszer jártam Csíksomlyón, már lassan tizenöt éve... Csak fél percig volt alkalmam elidőzni a Napbaöltözött Asszony szentélyében, de az a fél perc, akármilyen rövid időnek is tűnt akkor, sokat jelentett nekem. Azokat a pillanatokat magammal hoztam, és tudom, hogy azóta is meghatározó lelki tartalommal gazdítanak alkotómunkám folyamán. Hálás vagyok érte!

A kiállítás témája a gyermekkoromat idézi, az ünnepeket, Mária hét ünnepét. Amikor a felkérés rám talált, jóleső érzéssel gondoltam vissza azokra az időkre és azokra az emberekre, akiket éppen ezekért az ünnepváró és ünnepartó csodákért szerettem. Ezek a gondolatok töltöttek el a kép készítése közben, a rájuk való emlékezésemet szőttem bele.

Mezei Erzsébet
grafikusművész

Nagy János: Madonna a gyermekkel (bronz,fa,2015)

BOLDOGASSZONY

kiállítás

A Madonna helye nem a múzeumokban, hanem a családi otthonokban van

Jártam már Csíksomlyón, 2002-ben, mégpedig mint huszár, lóval. Gyergyóból lovagoltunk át. Az első sorokban álltunk a többi huszárral. Nagyon szép, felemelő élmény volt azt az óriási, éneklő-imádkozó tömeget látni. Különösen megragadott az áldoztatás, ahogyan a kis zászlócskák mutatták, hogy a papok merre járnak, tehát remekül meg is van szervezve a dolog. Ekkora embertömeget mozgatni valóban csak a Lélek erejével lehet.

Az egész családnak Szűzanya-tisztelő; imádkozáskor mindig hozzátesszük a Miatyánkhoz az Üdvözlégy, Máriát is. Az alkotásban is ihletőm, nem is tudnám megszámolni, hány és milyen változatokban rajzoltam és festettem meg Szűz Máriát, a Szent Családot, a kis Jézust.

A Napbaöltözött asszony-festményre, amit a kiállításra benyújtottam, a Jelenések könyve ihletett. Mária megszüli gyermekét, ruhája a Nap és a Hold, a feje fölött tizenkét csillagból álló korona. Innen ered, hogy a Szűz Mária-szobrot csillagok veszik körül. Az Európai Unió zászlóján lévő tizenkét csillag is a Szűzanyát jelképezi. Az eredeti zászló közepén egy kereszt is volt, de azt az Unió jelenlegi istentelen vezetői kidobták, és az emberek ma már nem tudják, hogy mit jelképeznek a csillagok. Az én képemen egy hatalmas Nap van Szűz Mária mögött, és ott van a feje körül a csillagkoszorú. Szokásomhoz híven ezúttal is magyar népviseletben festettem meg a Szűzanyát: most matyó motívumokat használtam, a fején pedig sárközi fejfedő van. A kis Jézus a kisfiúunokám arcvonásait viseli.

A csíksomlyói az egyik legszebb Mária-szobor, karakteresen középkori magyar arcú Madonna. Különösen Székelyföld számára honvédő tárgy. Az előtte tisztelgő kiállítás révén össze fog állni egy nagyon jelentős Madonna-gyűjtemény, amely vándorútja végén talán állandó otthonra is lel majd.

Mivel első szent királyunk fölajánlotta az országot a Szűzanyának, Ő mint a Magyarok Nagyasszonya különösen kedves számunkra. Ez az ábrázolásforma, hogy a fején korona, a kis Jézus kezében országalma, Mária jogart tart és a lábai alatt ott a holdsarló, tipikus Magyarok Nagyasszonya-ábrázolás a világ sokféle Boldogasszony-ábrázolása között, így szerepelt a régi katonai zászlóinkon is. Talán ezek az ismeretek is elterjednek a kiállítás révén: hogy itt nem egyszerűen anya és gyermek viszonyról van szó, hanem ennél sokkal magasabb rendű, szent és egyetemes dologról. Az anyaság és a nő megdicsőülése is benne van, de isteni szinten, nem csak a humanizmus és a szaporulat szintjén.

Tapasztalatom szerint szentképre mint szakrális tárgyra óriási igény van az emberek között. Ez is lenne a normális: hogy ne a televízió legyen a házioltár a családi otthonokban, hanem legyen egy szent sarok, szent oltár, szent kép, ami köré ki lehet rakni a családi fotókat, emléktárgyakat, ami felé lehet imádkozni, keresztet vetni. A Madonna nem múzeumba való, hanem az emberek otthonába. Nagyon fontosnak tartom, hogy a keresztény képvilág és ikonográfia visszakerüljön a használatba.

Somogyi Győző
festőművész, grafikusművész

Somogyi Győző: Napba öltözött Asszony I. (tojástempera, vászon, 2007)

Kő Pál: Markazi Szűzanya (terv) (bronz, fa, 2003)

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Ő az az Asszony, aki vigyáz ránk

Többször jártam Csíksomlyón. Az a rengeteg áhítatos, egymástól függetlenül, de egymásért ott álló és egymásért imádkozó, a dombhajlatot egészen teletöltő ember óriási, fantasztikus élmény, egy magamfajta keresztény embernek nagyon fölemelő és csodálatos érzés.

A Rákosi-érában nemigen lehetett templomba járni, édesanyánk mégis mindig elvitt minket. Maga a Szűzanya is egészen különös helyet foglal el az életemben. Mindig ott van az imáimban és a gondolataimban mint olyan erő, aki segít. Nemcsak rajtunk, egész Magyarországon. Igencsak rendhagyó, ahogyan Szent István királyunk fölajánlja a magyar Szent Koronát a Szűzanyának. És ez a mi isteni szerencsénk! Hol lennének? Hol lenne ez a maradék kicsi ország? Sehol. De mi mindig visszakapaszkodunk, mindig visszatalálunk, és ez a Szűzanya erejének köszönhető. Ő az az Asszony, aki földön túli is, de idevaló is, és hozzánk is bármikor beko-pogtathat. Ő az az Asszony, aki vigyáz ránk és a szeretteinkre. Ő az a védő, óvó Emberasszony, akit nem látunk, de ott van. Jelen is van és nincs is, de emlegetjük és sokszor gondolunk rá. Amikor valami sikerül az életünkben, mindig arra gondolunk – magam legalábbis –, hogy biztosan a Szűzanya segített, hiszen én egyedül nem tudtam volna azt az eredményt elérni. A kiállításon szereplő *Markazi Szűzanya* egy Markazra készült terv. Felkértek, hogy egy gyönyörű helyszínrre készítsek egy Szűzanya-szobrot. Csodálatos, nagy, futballpálya méretű rét volt ez a gyönyörű helyszín, amit átmetszett egy kis patak, a háta mögött pedig a Mátra fenséges alakja húzódozott. Mivel nagy volt a tér, hét-nyolc méteres emlékművet képzeltem el, nagy kövekből emelkedően, aminek csak a tetejére került volna a Szűzanya bronzból, előtte pedig a 2,20 méteres bronzba öntött Szent István fölajánlja a Szűzanyának a Szent Koronát.

Kó Pál
szobrászművész

Hallottam Csíksomlyóról: onnan ered a jóindulat

Sajnos még nem jártam Csíksomlyón, de hallottam hírét: onnan ered a jóindulat. Hála Istennek, a rendszerváltozás után elindult mozgalom egyre nagyobb méreteket ölt.

A Szűzanya-tisztelet szerintem minden keresztény embernek benne van a lelkében a születése óta. Amikor szorult helyzetbe kerülünk, akkor is elsősorban a Szűzanyához fordulunk segítségért. Mivel a sokféle nép – magyarok, románok, szlovákok, ukránok, huculok, ruszinok – lakta Kárpátaljáról származom, úgy gondoltam, megfestem a hucul Madonna képét. Most egy kicsit komorabb, szomorúbb, nehezebb sorsú, szigorú és szoros körülmények között élő hucul népet látok magam előtt, de ők ugyanúgy reménykednek a szépben és a jóban, mint mások, s ugyanúgy tisztelik a Nagyboldogasszonyt, a kárpátaljai népek Madonnáit. Őket is őrzi a csíksomlyóihoz hasonlóan szenvedélyes Hucul Madonna.

Magyar László
festőművész

Magyar László: Hucul Madonna (olaj, vászon, 2015)

Árnyéknak nincs helye, minden a fényé

Még soha nem jártam Csíksomlyón, de a Szűzanya jelenlétét erősen érzem. A rá jellemző önfeláldozás és egyáltalán az Isten jelenléte szerintem minden művészen benne van, hiszen ahhoz, hogy alkossunk, hogy olyan művészi alkotást hozzunk létre, amiben nemcsak szín, de tartalom is van, kell egyfajta isteni sugallat. Maga a téma nagyon nehéz, mert meglehetősen intim jellegű: mindenki a maga sajátos módján éli meg a Szűzanya szentségét, és minden művész úgy fejezi ki ezt a szűzanyai boldogságot és szeretetet, ahogyan ő látja és átérzi. Számomra a „magyar Szűzanya”, a népi hagyományok, az anyaság, a Szűzanya melegsége, szeretete testesíti meg a kereszténységet. Itt látható alkotásomban azt próbáltam meg bemutatni, ahogyan egy mesebeli kis magyar falucskán, Őrszentpéteren a Szűzanya áthalad és a szeretetével megáldja az ott élőket. Ennek a szeretetnek az éltető ereje betölti a szíveket és beragyogja az eget, a lakókat pedig átjárja a jóság és a boldogság érzése. A kompozíció központi alakja a Boldogasszony, aki karjaiban tartja a kis Jézust. Szinte átsuhannak a falucskán. Nyomukban világító fények töltik be a kép teljes felületét. A világosság mintha a motívumokból forrna ki. Árnyéknak nincs helye, minden a fényé.

Azért választottam ezt az őrségi falucskát, mert azt a sok szeretetet, amit ott kaptam, valóban a Szűzanyával tudom összekapcsolni.

Kopriva Attila
festőművész

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Kopriva Attila: A Szeretet karjaiban (olaj, farostlemez, 2015)

A kegyzsobor sugárzó csoda és gyönyörűség

Sajnos még nem jártam Csíksomlyón, de nagy vágyam, hogy egyszer eljussak oda. Megrendítő látni azt a sok embert, akik közül sokan gyalog érkeznek a Szűzanyához, és akik a hit által ott nemtől, kortól, foglalkozástól függetlenül mind egyenlővé válnak.

Nekem nagyon sokat jelent Mária mint kifejezőmód, ezért is szőttem már több képet róla. A temesvári forradalommal egy időben készült az 1989 karácsony című képem; az ikonon itt Mária képe gyászszövetben jelenik meg. De van olyan Mária-képem is, amelyik a boldogságról szól, a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnál lévő pedig azt a lelki arany metszést ábrázolja, hogy aki életet ad, az egyben a halált is adja. Vagyis Mária szentsége, amellyel világra hozta a Gyermeket, az egyben a Gyermek végét is jelenti. Ahogy a virágok megszületnek, kinyílnak, majd elhervadnak és elhullatják szirmaikat, az emberi élet is ilyen.

Az Imaszőnyeggel azt szándékoztam kifejezni, hogy a világ néprajzi kultúrája egy. Ha megnézzünk egy inka szőttest, egy erdélyi festékest vagy egy marokkói szőttest, a motívumok, a színek és az anyag – a gyapjú – teljesen azonos. Az én Máriám ezért egy közel-keleti, Jézus idejéből származó és a mai napig tartó viseletben van, amelynek a színei és motívumai a textilt világszöttesté teszik. Ezért Imaszőnyeg a címe.

A csíksomlyói kegyzsobor egy sugárzó csoda és gyönyörűség, amelyhez az idők folyamán milliók imádkoztak, és ez mind ott van a szoborban. Megszületésének ötszázadik évfordulójához a Boldogasszony-kiállítás rengeteg hitet és gondolatot tud

hozzátenni. Ez a sokféle Mária-ábrázolás, ami ezen a kiállításon megjelenik, mind Mária köpenye alá fog bújni, és így együtt csak szép dolog jöhet létre.

Pérel Zsuzsa
képzművész

Pérel Zsuzsa: Imaszőnyeg (gobelin, gyapjú, aranyszál, selyem, 1999)

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Tegyük Csíksomlyót a szívünk oltárára

Még szakiskolába jártam Hétfaluba, amikor édesanyám a kezembe adott egy imádságos könyvet, rózsafüzért és zsebkendő, amit hozzáérintett a csíksomlyói Szűz Mária-szoborhoz. Ezekkel a szent dolgokkal – mi így hívtuk – jártam végig az iskolámat és az eddigi életemet. Néha szentelt víz vagy szentelt virág is került hozzám, de az említett szent tárgyak állandó kísérőim voltak és támogattak engem. Ha bajba kerültem és egyik sem volt nálam, szinte pánikba estem. A csíksomlyói csodának és misztériumnak is többször voltam a részese, és örvendek, hogy egyre többen osztoznak ebben, hogy keressük, kutatjuk benne az őserőt, teleszívjuk vele magunkat, magunkévá akarjuk tenni azt a csudálatos dolgot, ami ott történik, és amit talán meg se tudunk magyarázni, hogy mi ez. Csak keressük, és érezzük, hogy szükségünk van rá. Az egész magyarságnak egyre jobban szüksége van arra, hogy találjon egy pontot, ahol össze tud fogni, ahol megszűnik a szétszakítottsága, és én azt hiszem, Csíksomlyó ez a pont. Ezt mi kaptuk a felsőbbrendű erőktől, és úgy tudjuk megtartani, ha részt veszünk benne és vigyázunk rá. A legfontosabb, hogy a Csíksomlyó iránti érzéseinket és azt a sugárzást, amit onnan kapunk, ne rejtjük véka alá, hanem tegyük a legméltóbb helyre: a szívünk és a lelkünk oltárára, és akkor biztosan nem fogunk eltevedni. Nekem nagyon fontos az az erő, ami a szoborban rejlik. Mekkora sereg tömeget vonz magához évről évre! És az a sok csoda, ami hozzá fűződik. Régen a beteget odavitték, vagy ha ezt nem tudták megtenni, akkor odavitték egy ruhadarabját, és ha erre sem volt mód, akkor ottani ágakat, virágokat, gyógynövényeket vittek neki haza. Nekem is van a mai napig olyan szentelt virágom, amit ott szedtünk édesanyámmal és a gyermekeimmel. A kiállításra egy olyan munkát választottam, amelyik kicsit szokatlan ebben a témában. Babba Mária egy kapuban áll és stilizált angyalok vesznek körül. Mindenképpen bele akartam tenni azt, amit a csángó világból hozok. Mi pendelyben nevelkedtünk fel, és ezen a munkán is így jelenik meg Krisztus: pendelyben. Ezáltal Ő is teljesen védve van, és kifejezi azt is, amit én Babba Máriáról gondolok: hogy az életet bekerekíti.

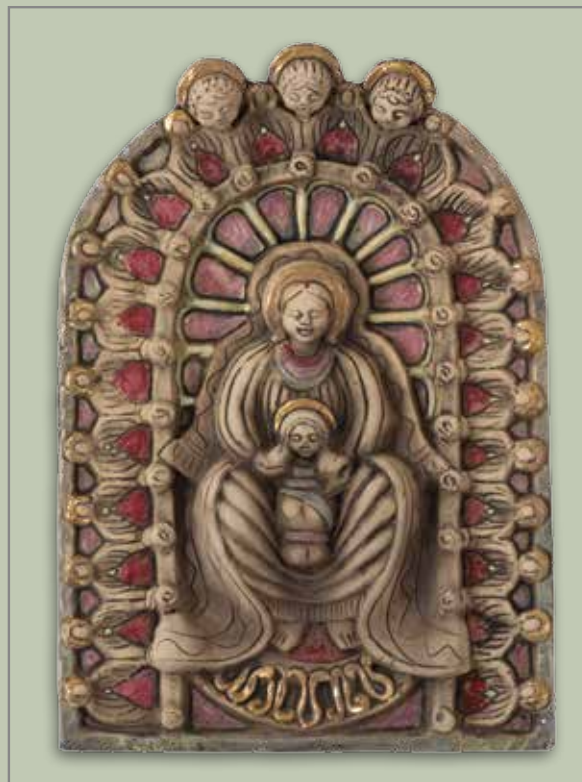
Petrás Mária
keramikumművész

Gyakran használok vallási szimbólumokat

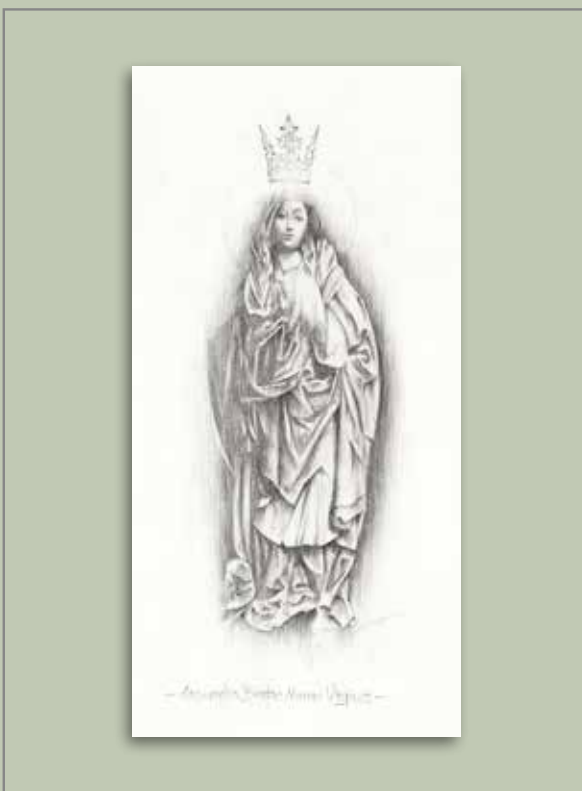

Sokszor jártam Erdélyben, de sajnos a csíksomlyói szentélybe még nem jutottam el. Hívó emberként gyakran használok festményeimben, grafikáimban vallási szimbólumokat, jelképeket. A kiállításra beadott rajzvázlatom a Szent István Emlékéhez kapcsolódó székesfehérvári megemlékezés alkalmából készült, 2013-ban. A Szűz Mária-templom emlékezete című (megvalósulatlan) falképtervem egy részletének a vázlata

Filep Sándor
festőművész, grafikumművész

Petrás Mária: Angyalos Mária (mázás, lüszterezett, samottos kerámia, 2014)

Filep Sándor: Boldogasszony (vázlat) (ceruza, papír, 2013)

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Az isteni szeretet legyőz mindent

A kilencvenes években jártam Csíksomlyón a két fiammal; akkor még nem állt a nyeregben a Makovecz Imre terve alapján készült Hármashalom-oltár. Az egész táj harsogó zöld volt és gyönyörű! A magaslatról éppen egy ferences atya futott le a zöld gyepen. Semmi nem volt körülötte, csak az erdő. Amikor pedig végigszemléltem a völgyet, olyan volt, mintha a középkor jött volna vissza: ott volt a szekértábor lovakkal és gyönyörű vörös csíkos szőttesekkel... Felejthetetlen élmény volt! A szentmisét akkor még a templom előtt felállított szabadtéri oltárnál tartották. Ahogy jöttek a zarándokok a csengőkkel, az is leírhatatlan látvány volt!

Nagy örömmel fogadtam a felkérést a kiállításra, mert a Boldogasszony, akinek épp oly sok szenvedése volt, mint amennyi öröme, nagyon fontos számomra. Azért is, mert a jelenlétét úton-útfélen tapasztalom – van két fiam, kilenc unokám és egy négyhónapos dédunokám –, és azért is, mert Magyarország patrónája. A jelenleg Sárospatakon lévő, tíz négyzetméteres Patrona Hungariae című útikárpitot is azért alkottam meg, hogy megmutassam a világnak Mária oltalmazó, óvó jelenlétét. E vérzivataros, gyűrődésekkel teli évezredben Ő és szentjeink hordozták a magyarság terheit. Minden időben szeretetük megújító erejével segítik a kereszténységet és hazánkat.

A Boldogasszony-kiállításra beadott falikárpit-tervem kicsit stilizálva Magyarország formáját mutatja, és azt, hogy árad a természetbe az Isten áldása. Mindig olyat szeretek alkotni,

aminek mély tartalma van, és ami azt fejezi ki, hogy az életünk nehézségeiből van kiút. És ha ezt a szemlélő fölfedezi, annak nagyon örülök!

A Teremtő áldásának csendes, folyamatos, az egész világra kiterjedő áradását most a Gonosz meg akarja változtatni háborúkkal, veszekedésekkel, gondokkal, depresszióval, de az isteni szeretet legyőz mindent. Fénye bevilágítja a világot, és a sötétség el fog tűnni. Ezt én így érzem, és ezért munkálkodom.

Hager Ritta
textilművész

A székely lelkiség veszi körül a szobrot

A kiállításra egy olyan, a Szűzanya-szoborral kapcsolatos képet festettem, amely többnyire absztrakt, a szobor viszont valóságű. A színnek a székely népviselet színvilágát követik, mert ez tükrözi a székely emberre jellemző lelkiséget, és a szándékom az volt, hogy ez a lelkiség vegye körül a szobrot. Mivel a Napbaöltözött Asszonyról van szó, jeleztem Mária mögött a felkelő Napot, alatta pedig a Félholdat, így a római katolikus keresztény egyház által tisztelt Szűzanya-kép mögött ott vannak az őseink által tartott ősi vallás jelképei is. Nap és Félhold: Atyaisten, Anyaistennő, Boldogasszony anyánk, Babba Mária, szép Szűz Mária, a több ezer éves Magyarok Istene – ennek a folytatása a mai csíksomlyói istenimádat, amit Mária körül tartunk. Ősi hitünk szerint a Hold maga a Babba Mária.

Balázs József
festőművész, grafikuművész

Hager Ritta: Áradás (falikárpit terve) (tempera, viasz, papír, 1984)

BOLDOGASSZONY

kiállítás

Balázs József: A Napba öltözött Babba (olaj, farostlemez, 2015)

Dobesch Máté: Szent István országfelajánlása, Boldogasszony hava – Január (rézkarc, papír, 2002)

Minden anya Madonna és minden gyermekben Jézus születik meg

2001-ben, 23 évesen jártam Csíksomlyón. Nagyon nagy tisztelet volt bennem, egyúttal zavarban is voltam: úgy éreztem, semmit nem tudok a kegyszoborról. Egy idős művészkollégával utaztam. Ő felment a lépcsőn a szoborhoz, de én nem mertem, a tisztelet visszafogott. Később Budapesten egy vendégségben volt alkalmam Páter Lukáccsal egy asztalnál ülni. Éppen kutattam a diplomamunkámhoz a Boldogasszony jelentésköréhez kapcsolódó adatok után, de nem tudtam, hogy a legilletékesebb személlyel ülök egy asztalnál. Ismét a tiszteletteljesen figyelő magatartásom akadályozott meg abban, hogy kérdezzem őt. Azután persze rögtön kezembe került a könyv; így tanultam meg, hogy kérdezni érdemes, szavakkal is – még akkor is, ha a kifelé és a befelé figyelés egyaránt eszköze a kutatásnak. Mert számomra a művészet kutatás. Amikor rajzolok, a kutatást nem szavakkal végzem, a kész rajz maga sem írható le maradéktalanul fogalmi elemekkel. A rajz ezért élő műfaj.

Ha van (márpedig van) bennem nyugodtság, azt annak köszönhetem, hogy lefejtetem az életem fonalát a „miből lettünk” gondolatsoron, de rögtön a „mik vagyunk”-nál tartok. Végül oda jutok, hogy a gyökér táplálja folyvást a levélkét, aki vagyok. A forrás a gyökeret. Ha lehullok, jön helyettem új. Ugyanabból a földből, ami magába fogad. Ahol levélként megtapadtam, ott már vastagabb ág termett életem alatt. Műveimben a Boldogasszony, illetve a Szűzanya mint téma először az itt bemutatott képben jelent meg. Ez kezdőlapja egy 12 lapos rézkarc-sorozatnak, amelynek első öt lapja diplomamunkám volt és az azt követő évben teljessédt egészszé (Boldogasszony havától karácsony haváig – Képek a régi magyar hónapnevekhez, 2001–2002). A kutatás során mélyült el bennem az, hogy mit jelent a hagyomány. Minden forma születik egy régebbiből, bennünk él, mi megéljük. A száz csésze vízben a hold százszor tükröződik (buddhista gondolat Csögyam Trungpa A szellemi materializmus meghaladása című könyvéből). Új vizet töltünk új csészékbe. A dolgunk, hogy engedjük a vizet simának lenni az új csészékben, és akkor megjelenik a tükörcép.

Egy másik művem, egy szobrocska címe: Egy Boldog Asszony. Minden nő a Boldogasszony földi képmása. Mitől boldog? A boldogságban benne foglaltatik az „old” szó: a boldogság oka az oldottság. Aki oldott, áldott. Aki megnyílik, az kap. Áldott állapot. Az állapot áll, állandó, állandó. „A boldogság nem cél, hanem az utazás módja.” Az áldás adás. „Jó az Isten, jót ad.” Minden anya (mint minden csésze víz) olyan áldott, hogy adhat. Oldottságában megnyílik. Fogad, fogad, fogja az adást, előbb fog, aztán ad! Életet ad. Ez az anya, a föld, a Földanya szimbolikája. Ég nélkül nincs föld. Minden Egy. Boldogasszony – Babba – Szűz Mária szent személyében az idő is időtlenség. Így hát, művészek és közönség, ünnepeljétek a Madonna ábrázolásokat. Minden anya Madonna, minden gyermekben Jézus születik meg. Minden család szent. Simítsuk a vizet.

Dobesch Máté
grafikusművész